

Svetová vojna.

U nedelü 26. júla 1914 boly doručené starostovi obce vyhlášky, äla ktorých okresný úrad dáva obecnstvu na vedomie, že je nariadená mobilizácia, že všetci vojaci do 37 rokov sú povinní ihneď nastúpiť vojenskú službu. Súčasne nakázalo sa do všetkých obcí, kolko má byť ustanovených vodičov koní, pripravených povozov, ktoré obec na rozkaz má hneď dodať. Po vyhlení vyhlášok bol v obci značný rozruch.

Tým ktorých volaly mobilizačné vyhlášky, oči vlhly, lebo priniesli ťažké rozlúčenie mnohým rodinám s drahými otcami, synmi, bratmi, manželkami, deťmi, niektorým navždy. Potešovali sa, že vojna nemôže dlho trvať. Boltedy skoro každý presvedčený, že sa za krátky čas vráti. Vojaci prvej výzvy poslušne nastupovali vojenskú službu, rukujúc do Košíc k svojim plukom.

Dňa 31. júla 1914 bola vyhlásená všeobecná mobilizácia a dňa 21. augusta 1914 všeobecná mobilizácia domobrancov. Majitelia museli svoje kone predviesť k odvodu, kde tie najlepšie im zrekvirovali.

Zranení, nemocní, zajatí, padlí spôsobili v radoch bojovníkov značné straty, a keď sa ukazovalo, že vojna potrvá ešte dlho, preto na podzim prvého roku vojny nariadené boly odvody všetkých mužov ktorí predtým vojakmi neboli. Ti, ktorých z týchto odobrali, po krátkom výcviku boli posielaní na frontu.

Hneď na začiatku vojny zmizly z obehu zlaté peniaze, do konca r. 1914 strieborné, potom stiahnuté boly aj niklové a bronzové. Nedostatok drobných nahradený bol vydaním veľkého množstva papierových korún a dvojkorún, tiež razením dvacathalierníkov a dvojhalierníkov zo železa.

Válečný rok 1916 zahol ťažko na každého zvlášť v mestách, ačkolievk i na venkove dostavil sa citeľný nedostatok, ktorý r. 1917 a 1918 sa ešte stupňoval,- zásoby boly vyčerpané, nastala núdza o potraviny. Nielen chudobní, ale aj bohatí trpeli drahotou potravín, lebo bolo ťažko dostať. Lúdia z miest chodievali na venkov sháňať jedlo. Zdražovali sa všetky denné potreby napriek nar. z úradov. Zdražovanie stupňovalo rýchle, až do konca vojny. Štát rekviroval obilie, zemiaky, dobytok, seno a iné. Všetko si ľudia kupovali na lístky, vydávané komisiami. Obilie mlelo sa len na mlecie výkazy, ale dosť sa ho namlelo aj bez nich,- lebo previedli úrady. O mlynoch bývali často prísne prehliadky, pri ktorých obilie nekryté mlecími výkazmi bolo bez náhrady zabavené. Pozdejšie konaly sa rekvirácie za asistencie vojakov. Prešli celý dom a prehliadali každé

Mobilizácia

Nedostatok

kúty. Napriek prísnemu nariadeniu tunajší obyvatelia sa sťažovať nemohli, lebo miestna rekvir. komisia s nimi ľudský jednala. Štát za rekvirované obilie mnoho neplatil, potajomky predané malo o mnoho väčšiu cenu. Tí, ktorí tak predávali, nadobudli mnoho peňazí a stali sa boháčmi. Úrady keď skryté zásoby našli, zabavovali ich a vzali bez peňazí.

U júni r. 1915 bol prevedený prvý „súpis osevných plôch“, tiež boli urobené „súpisy zásob“ Kto mal niečo, ten si to dobre ukryl, lebo v r. 1916 – 1918 bola veľká núdza o všetko. Okrem týchto boli ešte súpisy dobytku, slamy, sena, zásob múky, cukru, zemiakov, masti, mosadzných a cinových predmetov atď. Už v r. 1915 bolo zakázané pečenie žemlí a rožkov. Nastal nedostatok mlieka, nebolo možno dostať petrolej, cukru a múky málo len na lístky, niekedy vôbec nič. Ryža, káva žiadna, alebo za prehnajú cenu, mydla bolo málo. Pre fajčiarov nastaly zlé časy. Štát prideloval málo tabaku a z toho tiež ešte väčšia čiastka predaná bola pod rukou. Fajčivo bolo teda za drahé peniaze k dostaniu. U tabaku bolo hodne listia bukového, otrusky zo sena a iné čo nebolo dobré na fajčenie. Niektorí sadili si sami, potajomky však. Neskôr zavedené boli lístky aj na tabak. Fajčiar mohol dostať 2 balíčky tabaku, alebo niekoľko cigariet na týždeň. Okrem potravín schovávané boli tiež predmety cinové, medené a mosadzné. Konečne v decembri opisované boli medené drôty, kľučky, závesy, zvony. Utedy zrekvirovali i zvon kostola z našej dediny. Ľudia vyhľadávali všeliakých úkrytov. Tak skrývali dvoje veci pod dlážkou, v stodolách atď. Mestskí ľudia prichádzali do dedín za pokrmom a ponúkali nielen peniaze, ale tiež tabak, karbid, vápno, prádlo, šperky a iné. Našlo sa medzi ľuďmi, ktorí slútovali sa nad trpiacimi, ale boli aj kamenorúci, ktorí vydierali chudákov a úbožiacov. U roku 1915 bola daná kvóta múky po žni 1918 počítané bolo roľníkom 366 obilia denne, od marca 1919 mesačne 12 kg obilia, od augusta 25 kg. Koňom sa určovala dávka ovsu 1 kg denne.

U školách nariadené bolo, aby deti zbierali a sušili jahodové listie rovnako na čaj, prhlavú, zbierať staré kovy, šatstvo, prádlo atď.

K válečným účelom vypisovali válečné pôžičky. Ľudia boli vyzvaní k upisovaniu pôžičiek, zvlášte ale tí, ktorí boli od vojny oslobodení. Niektorí ich však predali s menšou stratou, - po prevrate stali sa temer bezcennými.

Ceny životných potrieb ku koncu války boli veľmi vysoké. Platy a mzdy boli malé. Štát platil manželkám a nemajet. rodičom vyživovací príspevok.

Ceny:

<u>Tovar</u>	v r. 1914		v r. 1918
1q pšenica	K. 18.-	-----K.	300.- - 800.-
1q zemiakov	" 5.-	-----"	300.- -----
Kôň	" 300.- - 400.-	-----"	10 000.- - 15 000.-
Krava	" 200.- - 500.-	-----"	3 000.- - 5 000.-
Topánky	" 11.- - 15.-	-----"	300.- - 500.-
Podrážky	" 3.-	-----"	40.- -----
Oblek	" 50.-	-----"	800.- - 1 300.-
Košela'	" 3.-	-----"	200.- -----
Klobúk	" 5.-	-----"	300.- -----
1 kg múky	" -30	-----"	15.- -----
1 kg sádko	" 1.80	-----"	80.- -----
1 l mlieka	" -17	-----"	3.- -----
1 vajce	" -5	-----"	2.- -----
1 m. bavl. látky	" -40	-----"	40.- -----
1 " sln. látky	" 7.-	-----"	300.- -----

Mladí ľudia a otcovia rodín na frontoch, v zákopách medzi hvízdaním šrapnel a granátov vo veľkých trápeniach a úzkostiach obetovali svoje životy. O dedinách prácu manželov preberali ženy, starí rodičia aj deti. Pozdejšie dostávali obyvatelia k prácam vojenských zajatcov – Rusov, Srbov, ktorí im pomáhali a nahrádzovali v prácach mužov, lebo ženy domácu ťažkú prácu vykonávať už nestačili. K oraniu dostávali od vojska kone, za malú odmenu.